

GENİŞLETİLEBİLİR İŞLETME RAPORLAMA DİLİ (GİRD) VE GELİR İDARESİNCE KULLANIMI

*Doç. Dr. Cengiz TORAMAN**
*Yrd. Doç. Dr. Hasan ABDİOĞLU***

ÖZET

Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili-GİRD (Extensible Business Reporting Language –XBRL) dünyada kullanımı her geçen gün yaygınlaşan dijital bir finansal raporlama dilidir. GİRD, finansal bilginin internet ortamında eş zamanlı olarak sunumuna imkân sağlayan ve elektronik iletişimi mümkün kılan standart bir dildir. Bugün dünyada gelişmiş pek çok ülkenin vergi idareleri ve denetim kuruluşu finansal raporlamanın GİRD formatında gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmakta ve bu yöndeki düzenlemelere destek vermektedir. Yakın bir gelecekte, finansal raporlama sürecinde küresel bir iletişim standardı halini alacak olan GİRD, Türkiye’de Gelir İdaresi personeline ve vergi denetimlerinde inceleme elemanlarına son derece yararlı uygulamalar sunabilecektir.

Anahtar Kelimeler: GİRD, Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili (GİRD), Gelir İdaresi

ABSTRACT

Extensible Business Reporting Language (XBRL) is a digital financing reporting language with its gradually expanding use all over the world. It is a standard language, which enables the financial information to be presented simultaneously on the internet world and makes electronic communication possible. Today, taxation administrations and audit establishments in most of the developed countries have been studying in order to realize financial reporting in XBRL format and have been supporting regulations in this direction. In the immediate future; XBRL, which will be a global communication standard in the process of financial reporting, will be

* Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F, İşletme Bölümü, cengiztoraman2004@yahoo.com

** Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F, İşletme Bölümü, hasan6134@yahoo.com

able to present absolutely useful practices to the Staff of Revenue Service and to the investigation staff members in tax inspections in Turkey.

Keywords: GİRD, Extensible Business Reporting Language (XBRL), Revenue Service.

1.GİRİŞ

Çağımızda bilginin hızlı bir şekilde elde edilmesi, ilgili kişi ve kurumlara güvenilir bir şekilde iletilmesi son derece önem arz etmektedir. Bu noktada bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanmak temel gerekliliktir. Gelişen bilişim teknolojileri, veri oluşumunda ve veri iletiminde yeni kurumsal yaklaşımlar sunmaktadır¹. Bugün finansal raporlama alanında geliştirilen çağdaş bilişim teknolojisi ürünlerinden bir tanesi Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili-GİRD (Extensible Business Reporting Language – GİRD)'dir. GİRD ile internet üzerinden, bütün bilgisayarların anlayacağı ve kullanacağı standart dijital bir finansal raporlama, üstün bir bilgi paylaşımı ile gerçekleştirilmektedir². İngilizce “*eXtensible Business Reporting Language-XBRL*” olarak ifade edilen raporlama dili, Türkçe'ye “*Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili-GİRD*” olarak çevrilebilir. Söz konusu raporlama dili, bilgi iletişimi konusunda, internet ve işletmeler arasında standart duruma gelmiş *Extensible Markup Language (XML)* yazılım dilinin bir türevi ve geliştirilmiş halidir³. Bugün dünyada GİRD, birçok kamu ve özel denetim kurumunun, borsaların, istatistik kurumlarının, bankaların ve şirketlerin finansal bilgilerini tanımlama, bilgi iletimini sağlama ve bilgilerin saklanması için standart bir dil olarak kullanılmaktadır.

Gelecekte sermaye piyasalarının daha da gelişmesi ve bütünleşmesiyle birlikte finansal raporlama sürecinde GİRD'in kullanımı da yaygınlaşacaktır. Zira gelecekte uluslar arası alanda bilgi

¹ Zabihollah REZAEE, Rick ELAM and Ahmad SHARBATOGHLIE, “Continuous Auditing: The Audit of The Future”, *Managerial Auditing Journal*, 16, 3, 2001, s:150

² Levent KOŞAN, “Geleceğin Finansal Raporlama Dili: XBRL”, *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMM Yayın Organı, Ağustos, Eylül, Ekim, Sayı: 77, 2006, s.108.

³ <http://msahin.home.anadolu.edu.tr/xbrl.mht>, 20.05.2008.

ortaklığı, GİRD ile sağlanacak olup uluslar arası şirketler veya uluslar arası olmak isteyen şirketler, finansal raporlama süreçlerinde GİRD’i kullanmak zorunda kalacaklardır. Çünkü GİRD içsel ve dışsal raporlamayı; en etkin, en hızlı ve en güvenilir bir şekilde sağlamaktadır. Ayrıca uluslar arası alanda kurumlar arası bütünleşme ve veri değişimi gereksinimlerinin karşılanmasında GİRD önemli bir raporlama aracıdır. Dünyada yaşanan finansal krizlerden sonra finansal raporlama sürecinde şeffaflığa verilen önemin en üst seviyeye çıkması, finansal raporlama sürecinde GİRD kullanımının gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. NASDAQ Başkan Yardımcısı John Delta, GİRD hakkında “yatırımcılar için finansal şeffaflığın sağlanmasında ve standartlaşmış verinin zamanında iletiminde en iyi yoldur” ifadesini kullanmıştır⁴. Yaşanan finansal skandallar sonrası bugün, finansal şeffaflığın sağlanması yönündeki çabalarla piyasaya güvenin yeniden kazandırılması arzulanmaktadır. Bu amaçlarla GİRD’in birçok alanda kullanımı küresel çerçevede söz sahibi uluslararası kurum ve kuruluşlar ve muhasebe ve denetim alanında geçerli birçok meslek kuruluşunca yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır⁵.

Bugün dünyanın birçok ülkesinde GİRD’in, vergi yönetimlerinde giderek kullanımı yaygınlaşmakta ve her geçen gün idarelerin ilgisini çekmektedir. Yakın bir gelecekte pek çok ülkenin vergi idareleri ve pek çok denetim organı GİRD formatında finansal raporlama biçimlerinin düzenlenmesini isteyeceklerdir. Ekim 2004’te OECD, “GİRD uygulamasının vergi tahsilâtını artırma noktasında faydalı olacağını” açıklamıştır⁶. Nisan 2005 de ise ABD’de, Menkul Kıymetler Komisyonu (SEC), GİRD finansal raporlama formatlarının gönüllülük esasına dayalı olarak düzenlenmesini başlatmıştır⁷. 2006 yılında Belçika Vergi Dairesi ve 2007 yılında İngiltere ve Hollanda Vergi Daireleri bu uygulamayı başlatmıştır. Bugün GİRD’i uygulayan başlıca ülkeler; Avustralya, Kanada, Danimarka, Japonya, Hollanda,

⁴ Ryan Youngwon SHIN, “XBRL, Financial Reporting, and Auditing”, The CPA And The Computer, March 2003, <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2003/1203/dept/d126103.htm>, 20.05.2008.

⁵ Eric E COHEN, “Interactive Data and Tax Executive: Why Tax Standards Setters Are Paying Attention to XBRL,” *Tax Executive*, 58, 3, May/June 2006, p.196.

⁶ <http://www.XBRL.org/AroundtheWorld>, 20.05.2008.

⁷ Software AG ve Rivet’ten Basel II’ye Uyum Çözümü, <http://www.turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=12554>, 20.05.2008.

Yenizelanda, Singapur, İngiltere, ABD, İspanya, Hong Kong, İrlanda ve Kore'dir⁸. Bu alanda Avusturya, Almanya, Fransa ve Tayvan da GİRD'e geçiş çalışmaları gerçekleştirilmektedir⁹. Vergi yönetimlerinde GİRD'in bu kadar yaygınlaşmasının öncelikli temel nedeni iş dünyasında raporlamanın birçok alanında kullanımı, vergi planlamasını, vergi uyumu ve vergi denetimini yakından ilgilendirmesidir. GİRD ile farklı kurumlar için farklı finansal raporlar hazırlanabilir, bu bilgiler otomatik olarak değiştirilebilir ve güvenilir bir şekilde sunulabilir¹⁰. Geleceğin raporlama dili olarak nitelenen GİRD'in küresel çerçevede kullanımı ile birlikte uluslar arası düzeyde bilgi bütünlüğü sağlanabilecek ve bu suretle herkes aynı ortak bilgi havuzunu kullanarak bilgi paylaşımını gerçekleştirebilecektir. Özel sektörün ve kamu sektörünün aynı anlayışa sahip olabilmesinin ana öncülü veri sunumunda kullanılan teknolojilerin aynı olmasıdır. Bu durum vergi yönetiminde denetlenen ile denetleyenin sağlıklı bir iletişim kurmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca GİRD, son derece esnek bir çalışma prensibine sahiptir. Kullanıcılar, özel koşullarına göre programı kolaylıkla uyumlaştırabilmektedirler¹¹. Bir başka ifadeyle GİRD, kullanıcılarına sonu olmayan uygulamalar bütünü sunmakta olup gerek finansal bilgi hazırlayıcıları ve gerekse finansal bilgi kullanıcıları için her türlü ihtiyacı karşılayabilecek esneklikte bir finansal raporlama dilidir¹².

Türkiye'de vergi kaybının büyüklüğü, vergi inceleme oranının düşük seviyelerde kalmasından ve kayıt dışı ekonominin büyük boyutlara ulaşmasından anlaşılabilir. Bugün vergi kaybının; cezai yaptırım tehditleri, denetim korkusu veya bir takım manevi duyguların harekete geçirilerek tam anlamıyla sağlanamayacağı gerçeği anlaşılmıştır. Vergi denetimlerinde bilişim teknolojilerinden

⁸ <http://www.XBRL.org/AroundtheWorld>, 20.05.2008.

⁹ Rogeraan DEBRECENY, Glen L GRAY, "The Production And Use Of Semantically Rich Accounting Reports on the Internet : XML and XBRL", *International Journal Accounting Information Systems*, 1, 2001, s. 64.

¹⁰ Süleyman UYAR ve Muhsin ÇELİK, "Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Sürecinde Kullanılan Diller", *Ege Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:6, Sayı:2, Temmuz 2006, s.99.

¹¹ Ufuk DOĞRUER, "XBRL ve Finansal Raporlamanın Geleceği" <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ufukdogruer/001>, 20.05.2008.

¹² Ömer Emre TOKEL ve Diğerleri. "Türkiye'de XBRL'ye Geçiş Sürecinin Yol Haritası", *Active Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, 2007, s.25.

faýdalanýlarak vergi sistemlerini bünyesinde etkin uygulamalaryn yer alması bir zorunluluktur. GİRD kullanıcılarına eş zamanlı muhasebe uygulamaları ile denetim kanıtlarının elektronik formda, yüksek kalitede, güvenilirlikte ve hızlı bir şekilde elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca GİRD ortamında finansal bir bilgi aynı zamanda mali olayların arkasında yatan bilgileri tanımlayarak ortaya koyabilmektedir. Bununla birlikte GİRD uygulamalarının sağladığı eş zamanlı denetim olanağı ile mali bir işlemin gerçekleşmesi, kayıt altına alınması ve gözden geçirilmesi arasındaki zaman farkı en aza indirgenmektedir.

Bu çalışmanın amacı öncelikle mevcut finansal raporlama sistemlerinin bir değerlendirmesini yapmak ve finansal raporlama sürecinde GİRD'e duyulan gereksinimi ortaya koymaktır. Bununla birlikte GİRD'in temel çalışma özelliklerini ve finansal bilgi sunumunu açıklamak ve Türkiye'de GİRD'in Gelir İdaresince kullanımının sağlayacağı faydaları; mükellef ve vergi idaresi yönüyle değerlendirmek ve etkin bir vergi denetiminin sağlanabilmesine yönelik olarak, ulusal vergi sisteminde GİRD'in uygulanma gerekliliğini ortaya koymaktır.

2. MEVCUT RAPORLAMA SİSTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GİRD'E DUYULAN GEREKSİNİM

Bilgi iletiminin gerçekleştirilmesinde bilgisayar teknolojisinin sağladığı olanaklar sayesinde bugün birçok sayıda araç geliştirilmiştir. Diyebiliriz ki bugün bilişim sektöründe yaşanan gelişmeler bilginin üretiminde ve iletiminde çığır açmıştır. Ancak bilgiye ulaşmak için belli bir standart sunum formatının olmayışı, bilginin kullanılabilmesi için tekrar sisteme girilme ihtiyacının duyulması ve farklı kurumlara yönelik finansal raporlamalarda farklı raporların düzenlenme gerekliliği gibi çözüme ulaşmayan sorunlar, teknolojik gelişmelerden yeterince yararlanılamamasına neden olmaktadır. Bir başka ifadeyle, bilgi iletiminde verinin sunum formatından kaynaklanan soruna, kapsamlı bir çözüm bulunamamıştır. Bugün işletmeler finansal verilerini; html, pdf, doc, xls formatlarında sunabilmektedir. Benzer özelliklere sahip programların birbirlerine nazaran üstün yönleri olmakla birlikte genel ihtiyacın karşılanmasında yetersiz kalmakta ve

veri transferini çok zor ve zaman alıcı bir hale sokmaktadır. Bilgi iletiminde yaşanan bu sorun, mal ve hizmetlerin üretiminden nihai tüketiciye ulaştırılmasına, firmaların kredi değerlendirme işlemlerinden kamunun denetim işlevlerine ve akademik çalışmalara kadar sayısız alanda verim ve işgücü kaybına yol açmaktadır¹³. Ayrıca kullanılan raporlama biçimlerinde belli bir standardın söz konusu olmayışı ve farklı kişi veya kurumlara yönelik farklı sunum biçimlerinin gerekliliği de bilgi akışında aksaklıklara neden olmaktadır. İhtiyaç duyulan veri formatına uygun rapor hazırlanabilmesi için verinin sisteme tekrar girilme ihtiyacı duyulmaktadır. Bu durum hatalı veri girişlerine, zaman kaybına ve maliyetlerde artışlara neden olmaktadır¹⁴. Bugün kamu kurumları, düzenleyici kurumlar, kredi kurumları, ortaklar ve yatırımcılar gibi işletme çıkar gruplarınca arzulanan finansal raporlama sisteminin sahip olması istenilen temel özellikleri aşağıdaki gibi belirtebiliriz¹⁵.

- Verinin tekrar girişini ve diğer manüel hareketleri en aza indireyecek,
- Dokümantasyona ve denetime yardımcı olacak,
- Raporlama zinciri ile finansal şeffaflığı sağlayacak,
- Mevcut verilerden hareketle çok sayıda dinamik rapor oluşumunu imkân sağlayacak,
- Finansal raporları ve beyanları ilgili kurumlara iletimde bütünleştirici bir rol oynayacak.

Bilgisayar ekranından okunabilen ve çıktısı alınabilen elektronik finansal raporlar ilk olarak *Hyper Text Markup Language (html)* teknolojisi ile 1990'lı yılların sonlarına doğru gerçekleştirilmiştir. İlerleyen zamanlarda, bilgi sunumunda benzer birçok raporlama formatı geliştirilmiştir. Geliştirilen bu formatların her birinin bir birine kıyasla üstün yönleri mevcut olmakla birlikte üzerinde hem fikir olunan, ortak ihtiyacı karşılayabilecek bir yöntem

¹³ http://www.makalem.com/Search/ArticleDetails.asp?bWhere=true&nARTICLE_id=3728, 20.05.2008.

¹⁴ Fehmi KARASİOĞLU ve Oya ERYİĞİT, "Finansal Raporlama ve GİRD (Genişletilebilir Kurumsal Raporlama Dili), *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Yıl:2005, C:10, S:2, s.149.

¹⁵ Accelerating XBRL Adoption, An intelligent approach to business reporting, <http://www.whitepapers.zdnet.com/abstract.aspx?docid=285329> - 51k, 20.05.2008

geliştirilememiştir. Zira finansal bilginin bugün geliştirilen formatlarda sunumu yalnızca görselliği ön plana çıkarmakta bunun yanı sıra araştırma yapma ve veri değişimini mümkün kılmamaktadır. Bundan dolayı bugün verinin internet ortamında sunulabilmesine rağmen sunumda ve veri değişiminde ihtiyacı karşılayabilecek ortak bir bilgisayar kavrayış formatı yoktur. Bu durum emek, zaman ve işgücü kaybı ile birlikte hatalara neden olmaktadır. Bugün bilişim teknolojisinin bir ürünü olarak GİRD, dünya üzerinde finansal raporlamada ortak bir standardın sağlanması noktasında dikkat çekmektedir¹⁶. Ortak bir raporlama formatının olmayışının ve mevcut raporlama formatlarının ihtiyacı karşılamayıpından kaynaklanan problemin üstesinden gelebilmek amacıyla, standart bir raporlama dili olarak GİRD geliştirilmiştir¹⁷. Bir diğer ifadeyle, gerek finansal bilgi hazırlayıcılarına ve gerekse bu bilgileri kullananlara kolaylık sağlayacak bir sisteme duyulan gereksinim finansal raporlamada GİRD'nin geliştirilme sebebi olmuştur¹⁸. Geleneksel finansal raporlama sistemlerinin eksiklikleri çerçevesinde GİRD'e ihtiyaç duyulma nedenlerini aşağıda yer aldığı gibi sıralayabiliriz;

- Bütün bilgisayarlar tarafından anlaşılıp kullanılabilen standart bir raporlama diline duyulan ihtiyaç,
- Finansal raporların karşılaştırılabilme ihtiyacı,
- Şeffaf ve doğru bilgiye duyulan ihtiyaç,
- Bilgi paylaşımında şeffaflığın sağlanabilmesi,
- Çeşitli yazılımlarla uyumlu çalışabilen bir program,
- İhtiyaçlar doğrultusunda ilavelerin yapılabileceği (genişletilebilir) bir program,
- Bütünleşik kurumsal bilgi sağlama ihtiyacı,

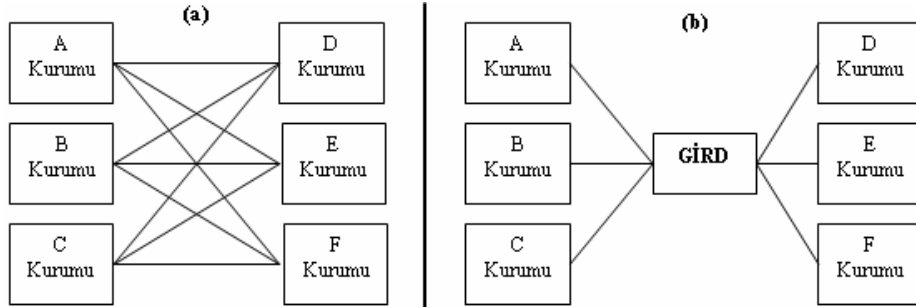
¹⁶ Charles HOFFMAN, Bryce PIPPERT and Phil WALENGA, "Whitepaper: The Business Case for XBRL", August, 2005, s. 1, [http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL .pdf](http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL.pdf), 20.05.2008.

¹⁷ Sören HEITMANN and Annica OHLING, "Audit of the Future - An Analysis of the Impact of XBRL on Audit and Assurance", International Accounting Master Thesis, Graduate Business School, Göteborg, 2006, s.2.

¹⁸ Levent KOŞAN, "Geleceğin Finansal Raporlama Dili: XBRL", *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMMO Yayın Organı, Ağustos, Eylül, Ekim, Sayı: 77, 2006, s.111.

- Her türlü bilginin (entelektüel sermaye değerleri dâhil) sunumuna imkân sağlama.

Şirketlerin finansal raporlama faaliyetleri çok sayıda yasal mevzuat gerekliliğinden etkilenmektedir. Bu yasal kurallar bütünü finansal raporlama uygulamalarında son derece kompleks süreçlere neden olmaktadır. GİRD uygulamalarının sunduğu olanaklarla değişen veya güncellenen mevzuat, standart ve benzeri yasal düzenlemeler programa ilaveler yapılmak suretiyle uygulama esnekliği sağlanabilmektedir. Böylelikle doğru ve güncel finansal raporlama gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca GİRD uygulaması ile farklı kurumlara (SPK, BDDK, Maliye vb.) yönelik finansal raporlamalarda her bir kurum için raporların tekrar düzenlenmesi gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Bununla birlikte GİRD herhangi bir işletim sistemi veya uygulamaya bağlı kalmaksızın bağımsız çalışabilmektedir¹⁹. GİRD ile finansal bilgiler kadar finansal olmayan bilgilerinde raporlanması sağlanabilmektedir. Özellikle şirketlerin sahip olduğu entelektüel sermaye değerlerinin raporlanabilmesi mümkün olmaktadır²⁰. Aşağıda yer alan şekil (a) geleneksel finansal raporlama sürecini gösterirken, şekil (b) ise GİRD uygulaması ile finansal raporlama sürecini göstermektedir.

¹⁹ Sören HEITMANN and Annica OHLING, “Audit of the Future - An Analysis of the Impact of XBRL on Audit and Assurance”, International Accounting Master Thesis, Graduate Business School, Göteborg, 2006, s.3.

²⁰ Fehmi KARASİOĞLU ve Oya ERYİĞİT, “Finansal Raporlama ve GİRD (Genişletilebilir Kurumsal Raporlama Dili)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Yıl:2005, C:10, S:2, s.141.

Şekil: 1 Geleneksel Finansal Raporlama (a) ve GİRD'e Göre Finansal Raporlama (b)

Kaynak: Charles HOFFMAN, Bryce PIPPERT and Phil WALENGA, "Whitepaper: The Business Case for XBRL", August, 2005, s. 18-19, [http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL .pdf](http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL.pdf) ,20.05.2008

Bugün işletmelerce kullanılan muhasebe sistemlerinde veriler manüel olarak girilmekte, ihtiyaç duyulan finansal bilgilerin hazırlanması veya finansal bilgilere dayanarak hazırlanması gereken beyanların birçoğu da manüel olarak hazırlanmaktadır. Bu durum bilginin doğruluğunu, geçerliliğini, şeffaflığını ve güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. GİRD uygulaması ile herhangi bir bilgisayara bir kez girilen bir veri bir daha asla finansal raporlama zincirinin herhangi bir aşamasında, organizasyon içerisinde, denetçiler veya düzenleyici kuruluşlar nezdinde girilme ihtiyacı duyulmamaktadır²¹. Bu kapsamda finansal raporlama sürecinde GİRD'in sağladığı kolaylıkları aşağıdaki gibi sayabiliriz;

- Bilginin saklanması kolaylaşmakta,
- Bilginin analizi kolaylaşmakta,
- Bilgi paylaşımı kolaylaşmakta,
- Bilginin değiş tokuşu ve yeniden kullanımı kolaylaşmakta,
- Bilginin zamanlı iletimi sağlanmakta,
- Bilginin geçerliliği artmakta,
- Bilginin güvenilirliği sağlanmakta,
- Bilginin şeffaflığı sağlanmakta,
- Finansal raporlar daha az maliyetle hazırlanmakta,
- Standartlaşma ve kurumlar arası bütünleşme sağlanmakta.

Ülkelerin sahip oldukları farklı diller, farklı hesap adları, farklı değerlendirme yöntemleri ve farklı raporlama standartları finansal raporların evrensel düzeyde anlaşılabilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini sınırlandırmaktadır. GİRD, sahip olduğu

²¹ Mary H PHILLIPS, Tammy E BAHMARIZIARI and Robert G COLVAR, "Sixs Step To XBRL", *Journal of Accountancy*, February, 2008, p.34.

genişletilebilir uygulama özelliği ile bu soruna çözüm sunmaktadır. Kullanıcılar ihtiyaçları doğrultusunda programa gerekli ilaveleri kolaylıkla yapabilmektedirler²². Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yakın bir gelecekte denetim organları GİRD formatında finansal raporları talep edecektir. Zira Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları, Türkiye Muhasebe Standartları ve Basel-II düzenlemelerine uygun bir alt yapı GİRD raporlama dilinden geçmektedir. Ayrıca yasalaşma sürecinde olan Yeni Türk Ticaret Kanununun elektronik ortamda on-line genel kurul yapılabilmesine olanak tanınması, tehlikelerin erken teşhisini gözlemleyecek bir komitenin kurulmasının öngörmesi, kamuyu aydınlatma ilkesine ağırlık vermesi ve şirketlerin web sitesi oluşturmaları ve sitenin belli bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine ayıtmak durumunda olmaları GİRD’in uygulanma gerekliliğine bir işarettir. Ayrıca GİRD yakın bir geçmişte muhasebe ve denetim alanlarında yaşanan finansal skandallara bir çözüm olarak ortaya çıkan ve şeffaflık, adillik, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri etrafında şekillenen kurumsal yönetim anlayışının işletmelerde uygulanmasında ve uygulama sonuçlarının denetlenmesinde bir araç niteliğindedir.

3. GİRD RAPORLAMA SİSTEMİNİN TEMEL ÇALIşMA ÖZELLİKLERİ VE FİNANSAL BİLGİ SUNUMU

GİRD formatında hazırlanan finansal bilgiler manüel bir müdahaleye ihtiyaç duymaksızın kolayca transfer edilebilmekte, kolaylıkla ulaşılabilmekte ve karřılařtırılabilmektedir²³. GİRD raporlama dilinin sağladığı bu imkânlar ile verinin doğruluğu sağlanmakta, bilgi asimetrisi azalmakta, şeffaflık artmakta, maliyetler azalmakta ve daha hızlı ve etkili finansal raporlama zincirleri oluşturulabilmektedir. Ayrıca kullanıcılar açasından veri analizi daha kolay ve sağlıklı bir şekilde gerçekteştirilerek karar verme hızı artmaktadır²⁴. Bahsettiğimiz bu uygulama özellikleri ile finansal

²² Ronald F PREMURROSO, Somnath BHATTACHARYA, “Do Early and Voluntary Filers of Financial Information in XBRL Format Signal Superior Corporate Governance and Operating Performance?”, *International Journal of Accounting Information Systems*, 9, 2008, p.4.

²³ Rashmi MALHOTRA and Francis GARRITT, “Extensible Business Reporting Language: The Future of E-Commerce-Driven Accounting”, *International Journal of Business*, ISSN:1083-4346, 9/1, 2004, s 59.

²⁴ Miklos A VASARHELYI, “Financial Reporting in XBRL on the SEC’s EDGAR System: A Critique and Evaluation”, *Journal of Information Systems*, Vol. 19, No. 2, Fall 2005, p. 198.

raporlama sürecinde ıgır aan GİRD'e yönelik çalışmalar ilk önce AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) nclğnde 1998 yılında bařlamıřtır²⁵. AICPA, *XFRML (Genişletilebilir Finansal Raporlama Modelleme Dili)* adı altında bir pilot çalışmayı başlatmıştır. Daha sonra AICPA bir düzine şirketin yer aldığı ortak bir yönlendirme komitesi oluşturmuştur. XFRML, XBRL olarak değiştirilmiş ve ilk teknik özellikler 2000'li yılların başında aıklanmıřtır²⁶. GİRD'i uygulayan ilk şirket bir Avustralya şirketi olmuştur. 2003 yılında *IASC (Uluslar arası Muhasebe Standartları Komitesi)* taslak taksonomileri açıklamış ve uluslar arası sempozyumlar düzenlemiştir. GİRD, muhasebe firmaları, finansal hizmet sağlayıcıları, finansal organizasyonlar ve teknoloji şirketlerinin desteği ile gelişme kaydetmiřtir²⁷. GİRD'in birçok kurum tarafından desteklenerek gelişme kaydetmesinde rol oynayan genişletilebilir olma özelliği ihtiyaçlar doğrultusunda yeni raporlama dillerinin oluşumunu mümkün kılmaktadır. Aşağıda yer alan liste ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilebilecek GİRD türevlerinin bazılarını gstermektedir²⁸.

- Finansal tablolar için GİRD uygulaması,
- Yönetim raporlaması için GİRD uygulaması,
- Defter-i Kebir için GİRD uygulaması,
- Vergi gelirleri için GİRD uygulaması,
- Kurumsal raporlama için GİRD uygulaması,
- İdari raporlama için GİRD uygulaması,
- Güvence hizmetlerine yönelik denetim planları için GİRD uygulaması,
- Ticari raporlama için GİRD uygulaması,

²⁵ Ashutosh DESHMUKH, "XBRL", Communications of the Association for Information Systems, Volume 13, 2004, p:198.

²⁶ Alfred WAGENHOFER, "Economic Consequences of Internet Financial Reporting", *Schmalenbach Business Review*, Vol: 55, October 2003, p.271.

²⁷ Ryan Youngwon SHIN, "XBRL, Financial Reporting, and Auditing", The CPA And The Computer, March 2003, <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2003/1203/dept/d126103.htm>, 20.05.2008.

²⁸ Arthur S FELDMAN, "Breaking the Language Barrier with XBRL", 2006 s.3, <http://www.whitepapers.zdnet.co.uk/0,1000000651,260153525p,00.htm> - 92k, 20.05.2008.

GİRD ile verinin sisteme bir kez girilmesi yeterli olmakta böylece finansal bilginin hazırlanmasında emek ve zaman tasarrufu sağlanarak hata sayısı azaltılabilmektedir. Ayrıca farklı yazılım paketlerinin kullanımında dahi amaca uygun finansal raporların düzenlenmesi mümkün olmaktadır. Örneğin; birçok muhasebe ve office yazılımı GİRD ile uyumlu olarak çalışabilmektedir²⁹. Bundan dolayı bugün GİRD dünyada finansal sistemden ve muhasebe mesleğinden çok büyük bir destek sağlamakta olup her geçen gün popülaritesi meslek gruplarının desteği ile birlikte artmaktadır³⁰. Muhasebe meslek mensupları bugün manuel yaptıkları birçok işi GİRD uygulaması ile artık otomatik olarak yapabilmektedir³¹. Esasen 2000 yılında muhasebe biliminin terminolojisine giren³² GİRD uygulaması ile muhasebe meslek mensupları müşterilerine daha etkin bir hizmet verebilir duruma gelmişlerdir. Muhasebe meslek mensupları finansal raporlamada GİRD kullanımı ile kayıt ve raporlamanın dışında esasen ilgilenmeleri gereken işletme faaliyetleri ile ilgili analiz ve yorumlama görevlerine yoğunlaşabilmektedirler³³. Böylece firmalara yüksek katma değerli bir hizmet sağlayabilmektedirler. Aşağıda yer alan şekil, GİRD'in çalışma düzeni ve finansal bilgi sunumunu göstermektedir.

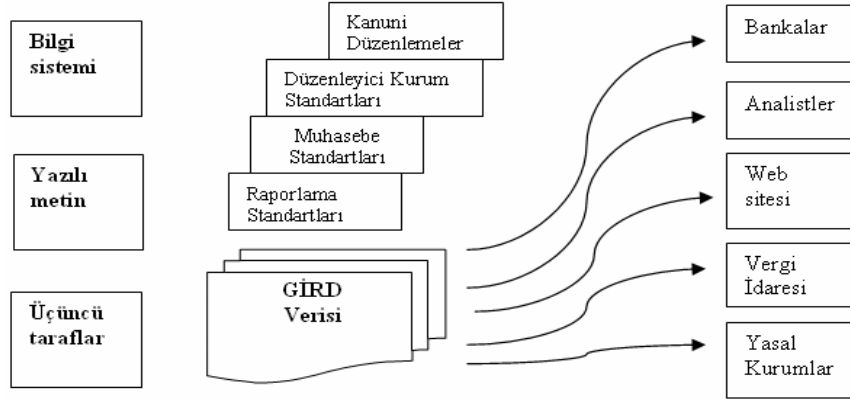
²⁹ Randolph P JOHNSTON, "A Tour of Tomorrow's Technology" *Journal of Accountancy*, October 2005, s.96.

³⁰ Zabiollah REZAEI, Rick ELAM and Ahmad SHARBATOGHLIE, "Continuous Auditing: The Audit of The Future", *Managerial Auditing Journal*, 16, 3, 2001, s.150.

³¹ Jim RICHARDS and Barry SMITH, "An Introduction to XBRL", Working Paper, November 2004, s.11., http://www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1007570, 20.05.2008

³² Alan TEIXEIRA, "Implications of XBRL –Financial Reporting Research Opportunities-, Version 3, May 2005, s.2, <http://www.springerlink.com/index/t62645n6h567p113.pdf>, 20.05.2008

³³ Matthew, BOVEE, Michael L. ETTREDGE, Rajendra P SRIVASTAVA and Miklos A VASARHELYI, "Does the Year 2000 XBRL Taxonomy Accommodate Current Business Financial-Reporting Practice?", *Journal of Information Systems*, Vol. 16, No. 2 Fall 2002, p.170.

Şekil:2 GİRD'in Çalışma Düzeni ve Finansal Bilgi Sunumu

GİRD taksonomi ve doküman olmak üzere iki temel bileşenden oluşmaktadır. Taksonomiler finansal bilginin nasıl tanımlanacağını, sınıflandırılacağını ve organize edileceğini ifade etmektedirler. GİRD taksonomiler üzerinde oluşturulmuştur ve taksonomiler GİRD dokümanlarının hazırlanmasında gerekli temel unsurlardır³⁴. Çünkü taksonomiler bir nevi “sözlük” veya “kelime hazinesi” gibidirler. Taksonomiler her bir unsurun tag (bilginin nasıl gösterileceğine ilişkin kodlar) halini almasına imkan sağlamaktadırlar. Kullanıcılar taksonomileri ihtiyaçlarına göre artırabilmektedirler³⁵. Bundan dolayı raporlama dili genişletilebilir özelliğine sahip olmaktadır. Taksonomiler; Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA), Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) gibi organizasyonlar tarafından oluşturulabilmektedir³⁶. Örneğin, Türkiye Muhasebe Standartları esas alınarak hazırlanan bir finansal rapor hangi standarda göre hazırlandığının belirtilmesi ile ilgililere sunulabilir. GİRD mevcut mevzuat düzenlemeleri çerçevesinde verilerin etiketlenmesi ile oluşturulmakta ve değişikliklere kolaylıkla uygulanabilmektedir.

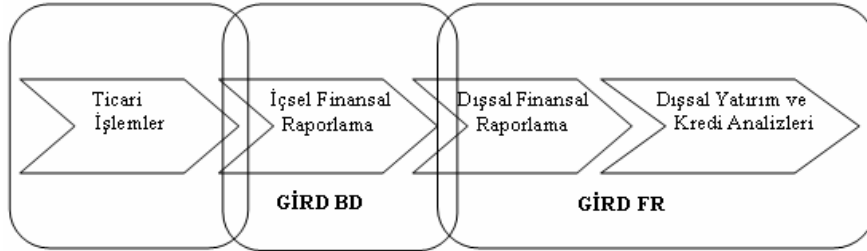
³⁴ Mark O'CONNOR, “XBRL on the Rise”, *CMA Management*, 79; 7, Nov 2005,p.17.

³⁵ Matthew, BOVEE, Kay, NELSON, Rajendra P SRIVASTAVA and Miklos A, VASARHELYI, “Financial Reporting and Auditing Agent with Net Knowledge (FRAANK) and extensible Business Reporting Language (XBRL)”, *Journal of Information Systems*, Vol. 19. No. 1, Spring 2005, p. 29.

³⁶ Süleyman UYAR ve Muhsin ÇELİK, “Finansal Raporlama Sürecinde Genişleyebilir İşletme Raporlama Dilinin (GİRD) Kullanılması”, Pamukkale Üniversitesi Bilgi Teknolojileri Kongresi IV Akademik Bilişim 2006, Denizli, 9-11 Şubat 2006. <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/98.doc>, 20.05.2008.

Ayrıca GİRD uygulaması ile farklı bir ülkede faaliyet gösteren bir işletmenin finansal raporu, kullanıcının bulunduğu ülkenin diline ve raporlama özelliklerine göre elde edilebilmektedir.

GİRD’i oluşturan ikinci temel unsur dokümanlardır. Finansal raporlama alanında GİRD’nin gelişme kaydetmesinde iki önemli doküman vardır. Bunlardan birincisi GİRD Finansal Raporlama (FR) uygulaması ve diğeri GİRD Büyük Defter (BD) uygulamasıdır. Bu alanlardan birincisi olan GİRD FR, finansal tablolar ve vergi beyanları gibi çıktı raporlar ve formlarla ilgilidir. Bu alan birçok gelişmiş ülkenin finansal raporlama sürecinde kullanılmakta ve birçok ülke bu çerçevede elektronik dosyalama programlarında düzenlemeler gerçekleştirmektedir. GİRD FR oluşturulan taksonomiler çerçevesinde finansal raporlamayı gerçekleştirmektedir³⁷. Diğer bir alan GİRD Büyük Defter (BD) uygulamasıdır. Bu alan standartlaştırılmış geniş kapsamlı bir büyük defter uygulaması sunmaktadır. GİRD BD tipik bir muhasebe sisteminde bulunması gereken veri dosyalarının yer aldığı bir modül olup oluşturulan günlük taksonomilerinin sunumunu sağlamaktadır. Ayrıca GİRD BD uygulaması eş zamanlı olarak finansal bilginin elde edilmesi ve kullanıma sunulmasına olanak sağlamaktadır. Ticari iş süreçlerinde verinin temel dayanağını, GİRD BD ile muhasebe sisteminden sağlamak mümkün olabilmektedir. Aşağıda yer alan şekilde GİRD FR ve GİRD BD ile finansal raporlama süreci yer almaktadır.

Şekil: 3 GİRD FR ve GİRD BD ile Finansal Raporlama Süreci

Kaynak: Igor Best DEVEREAUX, vd., “ACORD & GIRD US: White Paper Excerpt XML Standards and the Insurance Value Chain”, May 2004. s.3.

³⁷ Eric E COHEN, “Interactive Data and Tax Executive: Why Tax Standards Setters Are Paying Attention to XBRL,” *Tax Executive*, 58, 3, May/June 2006, p.199.

Finansal raporlama alanına GİRD'nin getirdiği yeniliklerle beraber muhasebe meslek elemanlarının farklı bir alanda uzmanlaşma ihtiyacı doğmaktadır. Muhasebe meslek elemanları GİRD'in nasıl çalıştığı konusunda bilgi sahibi olmak durumundadırlar³⁸. Zira taksonomilerin oluşturulması son derece kompleks ve disiplinler arası ilişkiyi gerekli kılmaktadır. Ayrıca veri yapısı son derece karışık olup kullanmak için teknik bilgi ve eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda hem ilgili muhasebe standartlarının hem hukuki düzenlemelerin ve hem de GİRD özelliklerinin iyi kavranması gerekmektedir. Bu bağlamda meslek elemanlarına gerekli yetkinliğin kazandırılması amacıyla muhasebe meslek odalarınca mesleki eğitim çalışmaları ve sertifikasyon programlarının başlatılmasında fayda vardır. Zira GİRD tabanlı finansal bilginin üretilmesinde özel yazılımların öğrenilmesine ihtiyaç vardır.

Son dönemlerde yapılan çalışmalarla da muhasebe sisteminin bir bütün olarak bilgisayar ve internet ortamına aktarılmasını sağlayacak uygulamalar başlatılmıştır. Bunlara; elektronik imza (e-imza), elektronik beyanname (e-beyanname), elektronik bildirge (e-bildirge), fatura ve defterlerin elektronik ortamda tutulması ve her işletmenin bir web sitesine sahip olma zorunluluğu örnek verilebilir. 2004 yılında elektronik imza (e-imza), elektronik beyanname (e-beyanname) ve elektronik bildirge (e-bildirge) uygulaması başlatılmıştır. Bunlara ek olarak 2008 yılında elektronik fatura uygulamasına geçilmiştir. Ticari defterlerin “elektronik ortamda” tutulması uygulamasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Düzenlemelerin tamamlanması ile birlikte işletmeler mal alıp satarken elektronik fatura verecek ve ticari defterler de elektronik ortamda saklanacaktır. Elektronik muhasebe ile birlikte kağıt ortadan kalkacak, mükellefler defter ve belge ibraz etmeyecek, her türlü işlem elektronik ortamda gerçekleştirilebilecektir³⁹.

³⁸ Arthur S FELDMAN, “Breaking the Language Barrier with XBRL”, 2006 s.3, <http://www.whitepapers.zdnet.co.uk/0,1000000651,260153525p,00.htm> - 92k, 20.05.2008.

³⁹ Süleyman UYAR, “Bilgi teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri”, <http://www.suleymanuyar.com.tr/yayinlar/k1.doc>, 03.09.2008.

4. GELİR İDARESİNCE GİRD'İN KULLANIMI

Türkiye’de Gelir İdaresinin yeniden yapılanma gerekliliği uzun bir süre tartışılmış ve idarenin sorunları ve yöneltilen eleştiriler dikkate alınarak daha işlevsel bir yapılanma arzusu ile 05.05.2005 tarihinde kabul edilen ve 16.05.2005 tarih ve 25817 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5345 sayılı kanun ile Gelirler Genel Müdürlüğü kaldırılarak, Maliye Bakanlığı’na bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. 5345 Sayılı Kanun’un 1’nci maddesinde kanunun amacı; *“gelir politikasını adalet ve tarafsızlık içinde uygulamak; vergi ve diğer gelirleri en az maliyetle toplamak; mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak; mükellef haklarını gözeterek yüksek kalitede hizmet sunmak suretiyle yükümlülüklerini kolayca yerine getirmeleri için gerekli tedbirleri almak; saydamlık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik, etkililik ve mükellef odaklılık temel ilkelerine göre görev yapmak üzere Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığının kurulmasına, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlemektir.”* şeklinde açıklanmıştır. 5345 Sayılı Kanunla kurulan Gelir İdaresi Başkanlığı’nın görevleri ise aynı kanunun 4 üncü maddesinde açıklanmış bulunmaktadır. Buna göre, Başkanlığın temel bazı görevleri şunlardır: Bakanlıkça belirlenen Devlet gelirleri politikasını uygulamak, mükelleflerin vergiye uyumunu kolaylaştırmak ve hizmetlerini yerine getirmek, mükellef haklarının korunması ve mükellef ile Başkanlık ilişkilerinin karşılıklı güven esasına dayanması konusunda gerekli tedbirleri almak, mükellefleri vergi mevzuatından doğan hakları ve ödevleri konusunda bilgilendirmek, devlet alacaklarının tahsilini sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak, vergilendirmeye ilgili bilgileri toplamak ve bilgi işlem faaliyetlerini yürütmek, bakanlıkça belirlenen temel politikalar ve stratejiler doğrultusunda vergi inceleme ve denetimlerini gerçekleştirmek, vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi konusunda gerekli tedbirleri almak olarak belirtilmiştir. Maliye Bakanlığının gelir politikasını yürütmek ile sorumlu Gelir İdaresi Başkanlığı işletme çıkar sahibi gruplarından biri olarak vergilendirmeye esas finansal bilgiyi işletmelerden talep etmektedir. GİRD uygulaması ile Gelir İdaresi vergilendirmeye esas finansal bilgiyi hızlı, doğru, gerçek eş zamanlı ve en uygun formatta sağlayarak amaçları doğrultusunda kullanabilecektir. Ayrıca beyan

esasına dayalı vergi sisteminde, mükelleflerce beyan edilen verginin doğruluğunun sağlanması, vergi denetiminin etkinliğine bağlıdır. Etkin bir vergi denetimi kanunların işlerliliğini sağlama ve vergi sistemini başarılı kılmada önemli bir faktördür. Bu noktada GİRD, uygulama özellikleri ile vergi dairesi personeline ve vergi inceleme elemanlarına kolaylıklar sağlayabilecektir. Aşağıda vergi dairesi işlemlerinde ve vergi denetimlerinde GİRD'in kullanımının, amaçlar ve görevler kapsamında sağlayacağı faydalar yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda açıklanmıştır.

4.1 Vergi Dairesi İşlemlerinde GİRD'in Kullanımı

Bugün Türk vergi idaresi, gelişmiş ülke uygulamalarına kıyasla yönetsel karar alma ve denetim süreçlerinde, bilgi işlem teknolojilerinden yeterince istifade edememektedir. Vergi kanunlarının birebir uygulanma alanı olan vergi daireleri, bürokratik işlemlere boğulmuş durumdadır. Vergi daireleri kendisine yüklenen mükellefi tespit, tarh ve tahakkuk işlemlerini yerine getirme, yoklama ve inceleme görevlerinden sadece beyanname ile bildirilen matrahın tarh ve tahakkukunu yapan birimlerden öteye gidememektedirler. Özellikle günümüz koşullarına cevap vermeyen ve sınırlı bir şekilde uygulama alanı olan Vergi Dairesi İşlem Yönergesi ise öngördüğü düzenlemelerle vergi dairesini etkinsizliğe ve hantallığa yöneltmektedir. Bilişim teknolojisinin bir ürünü olarak GİRD, vergi dairelerinde geleneksel yöntemlerin aksine, belgelerden ziyade bilgilerin paylaşımına imkân sağlayarak vergilendirmeye esas finansal verinin en sağlıklı şekilde iletimine olanak tanımaktadır. GİRD vergi dairesinde içsel etkinliği artırma, veride şeffaflığı ve hızlı bütünleşmeyi sağlamada önemli bir rol oynamakta ve böylece vergi dairesinde daha homojen ve istikrarlı bir kontrol ortamının oluşmasında ve risk unsurlarının bertaraf edilmesinde bir araç işlevi görmektedir. Finansal raporlama sürecinde GİRD'in kullanımı ile vergi dairesi, vergi mükellefleri nezdinde denetim ve gözetim görevini daha da etkin bir şekilde gerçekleştirebilme imkânına kavuşmaktadır. GİRD ile elektronik ortamda yer alan veriler, kâğıt ortamında yer alan verilere nispetle çok daha kolay bir şekilde transfer edilebilmekte, depolanabilmekte, ulaşılabilen ve özet olarak ilgili kişi veya kurumlara sunulabilmektedir. GİRD'nin bu özelliği ile vergi idareleri

bilgiyi düzenleyici ve denetleyici kurumlarla, kolaylıkla ve hızlı bir şekilde paylaşabilmektedir. Ayrıca GİRD uygulaması ile mükellefiyete ilişkin mali bilgilerin muhasebe meslek mensuplarınca hazırlanması ve bu suretle beyan ve bildirimlerin vergi dairesine iletilmesi internet üzerinden kolaylıkla gerçekleştirilerek muhasebe meslek mensupları ve mükelleflerce söz konusu olan ayakkabı maliyetleri ortadan kalabilecektir.

Türk vergi mevzuatının son derece girift ve detay uygulamalar içermesi ve ayrıca mevzuatta yaşanan hızlı değişiklikler, kanun hükümlerinin anlaşılmasını güçleştirmekte ve bazen mükellef nezdinde hatalı uygulamalara neden olabilmektedir. Birde buna mevzuatımızda geniş bir yer tutan muafiyet ve istisna hükümleri eklenince vergilendirmeye yönelik problemler yaşanabilmektedir. GİRD'in genişletilebilir özelliği ile vergilendirmeye esas düzenlemeler sisteme kolaylıkla işlenebilmekte ve gerektiğinde güncellemeler hızlı bir şekilde yapılabilmektedir. Ayrıca GİRD vergi mükelleflerinden belgeleri otomatik olarak almakta, veriyi hızlı bir biçimde işlemekte ve sonuca varmaktadır. Dolayısıyla GİRD formatında finansal bir veri hata ve hile riskini en az düzeye indirmektedir. Ayrıca vergi idaresinde GİRD uygulaması ile mükellefiyetin tesissinden vergilendirmeye esas mali işlemlerin takibi ve mükellefiyetin terkinine kadar tüm aşamalar, vergi dairesi tarafından yakından takip edilebilecektir. Böylelikle kayıt dışı ekonominin daraltılması yönünde çok önemli yararlar sağlanabilecektir.

Bugün bir vergi dairesine düşen kayıtlı mükellef sayısının fazlalığı müdür ve müdür yardımcılarını; evrak havale etmekten, evrak imzalamaktan ve dertli mükellefleri dinleyip, dosyalarına bakmaktan öte bir çalışma yapmalarını engellemektedir. Aynı şekilde çalışanlarda sadece gelen evrakı dosyalamak ve yazışmaları yapmakla uğraşmakta, ciddi anlamda daha verimli zaman ayıracak fırsatı bulamamaktadırlar. GİRD uygulamaları vergi idaresinde Toplam Kalite Yönetimine (TKY) yönelik uygulamaların gelişimini desteklemektedir. Toplam kalite yönetimini kısaca, kurumdaki tüm faaliyetlerin sürekli iyileştirilmesine yönelik, çalışanların katılımını içeren, müşterinin (mükellef) ise beklentilerinden daha fazlasının

karşılanmasını sağlayan bir yönetim anlayışı olarak değerlendirdiğimizde gerek vergi dairesi çalışanları ve gerekse kendilerine en çağdaş olanaklarla bir hizmetin sunulduğu mükellefler GİRD'in sağladığı imkânlardan memnun kalacaklardır. Mükelleflerin vergi dairesine mümkün olduğu kadar gitmek zorunda kalmadan vergi ödeme yükümlülüğünü yerine getirdiği, en kısa sürede en doğru hizmetin kendisine sunulduğu, kuyrukların, sigara dumanının olmadığı, vergi borcunu ödemenin kolaylaştırıldığı, “bugün git yarın gel” cümlesinin yerini “vergi dairesine gelmeksizin istediğiniz bilgiyi teknolojik olanaklar ile alabilirsiniz, beyannamelerinizi posta veya internet aracılığıyla gönderip ödemelerinizi yine bu araçlarla yapabilirsiniz.” cümlesinin aldığı, çalışanın toplum yararına yapılacak hizmetlerin kaynağını, toplum adına yine toplumdan adil bir şekilde toplamanın huzurunu yaşadığı, yaptığı işin önemine özgü bir vergi dairesi gerçekleşebilecektir⁴⁰. GİRD ile vergi idaresi işlemlerinde etkinlik ve verimlik artarak sıfır hatalı işlem yapmak ve iş mükemmelliğine ulaşarak kaliteli bir hizmet sunmak mümkün olabilecektir. Vergi dairelerinde GİRD'in uygulanmaya başlaması ile birlikte vergi dairesinin iş ve işlemlerinde zaman tasarrufu sağlanabilecek, personelin iş yükü azalacak ve olası hata sayısı en az seviyeye inecektir. Sağlanan faydalarla birlikte mükellef odaklı ve katma değer yüklü bir hizmet mükelleflere sunulacaktır. Böyle bir hizmet anlayışı vergi dairelerinde etkinlik ve verimlilik artışını beraberinde getirecektir. Ayrıca vergi dairelerinde gerçekleştirilecek eş zamanlı kontrollerle mükellef ve mükellefle ilgili kişi ve kurumlar ile sağlıklı iletişim kurulabilecektir⁴¹. Çünkü GİRD ile kurumlar arası bilgi iletiminde süreklilik sağlanmaktadır.

Bilgi iletiminde sürekliliğin sağlanması ile vergi dairesince vergilendirmeye ilişkin ihtiyaç duyulan finansal bilgiler anında kurum ve kuruluşlardan sağlanabilecek ve mükelleflerin vergiye ilişkin muamelelerini eş zamanlı olarak takip edilebilecektir⁴². Diyebiliriz ki

⁴⁰ Nazmi KARYAĞDI, “Toplam Kalite Yönetimi ve Türk Vergi İdaresi” <http://www.huk.gov.tr/kaliteyonetimi.html>, 02.09.2008.

⁴¹ Eric E COHEN, “Interactive Data and Tax Executive: Why Tax Standards Setters Are Pating Attention to XBRL,” *Tax Executive*, 58, 3, May/June 2006, p.202.

⁴² Zabihollah REZAEI, Rick ELAM and Ahmad SHARBATOGHLIE, “Continuous Auditing: The Audit of The Future”, *Managerial Auditing Journal*, 16, 3, 2001, s.150.

GİRD formatında bir veri setinin sağlandığı bir ekonomide vergi dairesinin kontrol işlemleri aralıklı değil verilerin güncellendiği anda eş zamanlı olarak yürütülebilecektir. Ayrıca GİRD'in bilgiyi onaylama yapısı sayesinde vergi ile ilgili bilginin dosyalanmasında meydana gelen hatalar otomatik olarak tespit edilerek verinin doğruluğu ve gerçekliği sağlanabilecektir. Bunun vergi mükelleflerine sağlayacağı başlıca fayda, vergilendirmeye ilişkin olası hata veya usulsüzlüklerin cari dönem içerisinde tespit edilebilmesi ile birlikte vergi cezalarının daha az meblağlarda olması ve vergi dairesince mükellefin incelemeye sevk edilmeden önce gerekli düzeltmelerin anında vergi dairesinde yapılabilme imkânıdır. Aksi takdirde vergi dairesince, vergi incelemesine sevk edilen mükellef için son derece uzun ve zahmetli bir süreç başlamakta ve mükellefin piyasada ticari itibar kaybı söz konusu olabilmektedir.

GİRD uygulamasının sağladığı olanaklarla mükellefiyete ilişkin finansal verilerin sistematik bir biçimde elde edilmesi, vergi dairelerine çok sayıda mükellefin mali durumunu otomatik olarak değerlendirebilme imkânı sağlayabilecektir. Vergilendirmeye yönelik finansal verinin GİRD formatında sağlanması ile vergi dairesince inceleme kapsamına alınacak mükellef kitlesinin seçimi, gelişmiş ülke uygulamalarına benzer şekilde; oran (rasyo) analizi, eğilim (trend) analizi ve dikey yüzdeler analizi gibi mali analiz tekniklerinin uygulanması ile gerçekleştirilebilecektir⁴³. Ayrıca GİRD uygulamalarıyla mükelleflerin finansal verilerinden hareketle günlük satış hâsılatlarının tespiti dahi mümkün olabilmekte ve bu suretle şirket ve sektör bazında karşılaştırmalar kolaylıkla yapılabilmektedir.

Gelir idaresinde içsel bilgi trafiğinin sağlanması bakımdan özellikle denetim birimleri ile vergi daireleri arasındaki bilgi akışının süratli ve sağlıklı kılınması, vergi denetim planlarının oluşturulması ve başarıyla uygulanmasında önemli bir faktördür. Bu trafiğin klasik formaliteler içeren yazışma usulleri ile sağlanmaya çalışılması gereksiz zaman kayıplarına yol açmaktadır⁴⁴.

⁴³ Arthur S FELDMAN, "Breaking the Language Barrier with XBRL", 2006 s.3, <http://www.whitepapers.zdnet.co.uk/0,1000000651,260153525p,00.htm> - 92k, 20.05.2008.

⁴⁴ <http://www.vdd.org.tr>, 01.09.2008

4.2 Vergi Denetiminde GİRD'in Kullanımı

Vergi denetimi, beyana dayalı vergi sisteminin işlerliğini güvence altına alan ve zaman içerisinde bozulmasını engelleyen bir işleve sahiptir. Beyan esasının geçerli olduğu vergi sistemlerde vergi yönetiminin etkinliği, önemli ölçüde vergi denetiminin etkinliğine bağlıdır. Zira vergi yönetiminin amaç ve stratejilerinin gerçekleştirilmesi bakımından bir yandan devamlı kurum içerisinde bir iç denetim ve geri bildirim sürecine ihtiyaç duyulmakta, diğer yandan vergi mükelleflerinin uyumunu sağlayacak ve vergi beyanlarının doğruluğunu temin edecek vergi denetimlerinin etkili bir şekilde tatbiki gerekmektedir. Denetimdeki etkinlik hem vergi idaresinin başarısını artırmakta hem de yasaların öngördüğü yaptırımların uygulanmasını mümkün kılmaktadır. Bu nedenlerle vergi kaybının önlenmesi ve mükelleflerin doğru beyanda bulunmalarının sağlanması bakımından vergi denetimlerinin etkinliğini artıracak uygulamalar büyük önem arz etmektedir⁴⁵. Bugün baktığımızda gelişmiş ülkelerde vergi inceleme oranları düşük seviyelerde olmakla birlikte, vergi incelemesi öncesinde vergi güvenliğini sağlayıcı birçok kontrol alanlarının bulunduğunu görmekteyiz. Özellikle bilgi teknolojileri aracılığı ile vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği zaman diliminde vergi idaresince kavranabildiği, böylece vergi incelemesine tabi tutulan beyanların az olmakla birlikte vergi kaçağı ihtimali yüksek bildirimlerin seçilerek incelemelerde isabet kaydedildiği görülmektedir.

GİRD'in sağladığı eş zamanlı denetim imkânı ile mali bir işlemin gerçekleşmesi, kayıt altına alınması ve gözden geçirilmesi arasındaki zaman farkı en aza inmekte ve böylece vergi kayıplarında erken uyarı sisteminin uygulanması mümkün olabilmektedir. Bu raporlama dili; sürekli bir veri iletiminin olduğu, defter ve belgenin olmadığı bir bilgi sistemine olanak sağlamaktadır. Böylece eş zamanlı denetimler mükellef nezdinde anında gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca mükelleflerin vergilendirmeye ilişkin mali verilerinin standart formatta raporlanması ile sektör bazlı olarak mükelleflerin mali bilgileri kolaylıkla temin edilmekte ve standart değerlerden sapma

⁴⁵ Turhan ENERĞİN, "Vergi Kaçakçılığı", Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Yayını, Rapor No:1, Ankara, 1964, s.25.

gösteren mükellefler nezdinde vergi inceleme çalışmaları başlatılabilmektedir. Böylece inceleme kapsamına alınacak örneklerin rastgele seçimi yerine inceleme kapsamının belirlenmesinde daha isabetli kararlar alınabilmekte ve risk grubunu oluşturan mükellefler daha sağlıklı bir şekilde seçilebilmektedir⁴⁶. Bu durum vergi mükelleflerinin tamamının incelemeye alınmasının gerek zaman ve gerekse personel sayısı itibarıyla mümkün olmadığı Gelir İdaresinde sağlıklı vergi inceleme sonuçlarına ulaşılmasına ve inceleme kapsamına alınması gereken mükellef grubunun doğru bir şekilde kavranmasına olanak sağlayacaktır.

GİRD, vergi denetimi sürecinde vergi inceleme elemanlarına çok büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Özellikle mali verinin bilgisayar ortamında herhangi bir değişim ve dönüşüme ihtiyaç duymaksızın kullanılabilmesi inceleme elemanına çalışmalarında hem maliyet hem de zaman tasarrufu sağlamaktadır. GİRD uygulamalarıyla vergi inceleme elemanları denetimleri esnasında denetim konusu ile ilgili gerekli veriye bütün defter ve belgeleri incelemeksizin veya finansal verilerde biçim değişikliği yapma ihtiyacı duymaksızın kolaylıkla ulaşabilmektedir. Böylelikle vergi inceleme elemanları gereksiz iş ve işlemlerden ziyade inceleme konusu ile ilgili görüşlerini hukuki dayanakları ile ortaya koymak suretiyle raporunu en kısa zamanda tamamlayabileceklerdir. Geleneksel denetim faaliyetlerinde inceleme elemanları, inceleme raporunun esasının yazımından ziyade mali bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, doğruluğunun ve geçerliliğinin sağlanması ile ilgili olarak çok büyük zaman harcamaktadırlar. GİRD uygulaması ile vergi denetimlerinde ihtiyaç duyulan bilgiler; bankalardan, sivil toplum kuruluşlarından, karşıt inceleme kapsamında ilgili mükelleflerden ve inceleme ile ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından kolaylıkla sağlanabilmektedir. Bu durum inceleme konusu ile bilgi taleplerinin dört-beş ayı bulduğu ve çoğu zaman bilginin sağlanabilmesi için yazı ile talepten sonra ayrıca bir telefon görüşmesinin de yapılmasının gerektiği bir bilgi sağlama sürecine nispetle daha faydalıdır. Özellikle vergi incelemelerinde iş miktarının büyük bir çoğunluğunu oluşturan KDV İade incelemelerinde, iade

⁴⁶ Ömer Emre TOKEL ve Diğerleri. "Türkiye'de XBRL'ye Geçiş Sürecinin Yol Haritası", *Active Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, 2007, s.19.

raporlarının yazımında gerek duyulan karşıt incelemeler ve beraberinde bilgi talepleri, vergi inceleme elemanlarının işin bitirilmesinde zaman kayıplarına uğramasına ve idarenin ilave maliyetlere katlanmasına neden olmaktadır. Buna karşın GİRD uygulaması ile kurum ve kuruluşlar arası bilginin zamanlılığı ve güvenilirliği sağlanarak bilgi akışı anında gerçekleşebilmektedir. Ayrıca GİRD formatında hazırlanmış bir finansal bilgi kendisinin nasıl oluştuğunu inceleme elemanına sunmaktadır. Bir başka ifadeyle bilgiler arası ilişkiler ortaya konulabilmekte ve bu suretle derinlemesine araştırmalar yapılabilmektedir. Böylece vergiyi doğuran olayın ve bu olaya ilişkin işlemlerin gerçek mahiyetinin kavranması mümkün olabilmektedir. Örneğin, GİRD ortamında mevcut bir finansal veri ile geriye dönük 5 yılı kapsayan bir vergi incelemesinde istenilen her hangi bir yılda herhangi bir varlığın amortisman giderine kolaylıkla ulaşılabilir. Benzer bir şekilde, GİRD uygulamaları ile finansal raporlarda yer alan bilgilerin, dipnotlarla bir bütün olarak değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Bu ilişki finansal raporların içeriğini oluşturan bilgilerin eş zamanlı olarak değerlendirilebilmesini mümkün kılmaktadır.

Geleneksel denetim anlayışında vergi inceleme sürecinde defter ve belgeler kontrol edilmekte ve muhasebe sürecinde gerçekleşen işlem ile ilgili kanıtın doğruluğu el yordamı ile araştırılmaktadır. GİRD uygulaması ile inceleme elemanlarınca ihtiyaç duyulan veriler kişi veya kurumlardan istenilme yerine kişi veya kurumlar veriyi sisteme kendileri sağlamaktadırlar. Dolayısıyla hızlı, güvenilir ve sürekli bilgi akışının olduğu bir inceleme sürecinde vergi inceleme elemanları denetim kanıtlarına kolaylıkla ulaşabildiği için raporunu en kısa sürede tamamlayabileceklerdir. İnceleme elemanının rutin görevlerinin otomatikleşmesi suretiyle inceleme raporunun tamamlanma süresi kısalmakta ve dayanakları güçlü sağlam bir rapor oluşturulabilmesi mümkün olmaktadır. Böylelikle daha sonra mükellef tarafından dava edilen raporun düşme olasılığı azalarak idarenin vergi kaybı önlenmektedir.

GİRD'in Gelir İdaresine sağladığı katkılar ile beraber artık vergi incelemeleri cari yıl içersinde yapılmaya başlanacak ve bu suretle idarenin vergi kaybı inceleme elemanlarınca cari yıl incelenmesi

ile kolaylıkla tespit edilerek tahsili yoluna gidilebilecektir. Bu durum hem vergi inceleme raporunun yazımına esas kanıtlara ulaşmada vergi inceleme elemanına kolaylıklar sağlayacak ve hem de idarenin vergi alacağını tahsilinde mükellefe ulaşma imkânını artıracaktır. Cari yıl incelemesi ile iş yoğunluğu sebebiyle zaman aşımına uğrayan veya takibi yapılamayan vergi alacaklarının takip ve tahsili yoluna gidilerek idarenin etkinliği sağlanabilecektir.

Vergi denetimlerinde inceleme elemanlarınca GİRD'in kullanımı ile birlikte sağlanabilecek başlıca faydaları aşağıda yer aldığı gibi özetleyebiliriz;

- Bilgisayar destekli denetim tekniklerinin kullanılabilmesi,
- Denetimin daha kısa sürede tamamlanabilmesi,
- Denetim sonucunda daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabilmesi,
- İhtiyaç duyulan verilerin sağlanmasına yönelik zaman kaybının önlenmesi,
- Denetim kanıtlarının daha hızlı ve güvenilir bir şekilde sağlanması,
- Denetimlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanması,
- Denetimde karar verme hızının artması,
- Cari denetimin yapılabilmesi,
- İş yükünün azalması,
- Kayıt dışı ekonominin daralması,
- Muhasebe usulsüzlüklerinin azalması.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çağımız iş yaşamı son derece kompleks iş süreçlerinden oluşmaktadır. Bu süreçte sofistike finansal raporlama yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Finansal bilginin hızlı, güvenilir ve zamanlı sunumu, analizinin kolay bir şekilde yapılabilmesi, işletme çıkar grupları açısından önemlidir. İşletmelerin en büyük çıkar gruplarından bir tanesi de devlettir. Devlet için kamunun kaynak ihtiyacının büyük

bir kısmını oluşturan vergiyi toplamak ancak mükellefler tarafından vergiye esas matrahın doğru ve gerçek bir şekilde beyan edilmesi ile mümkündür. Bu kapsamda finansal raporlama kamunun kaynak ihtiyacının karşılanmasında temel unsur olan vergiyi toplamakla görevli Gelir İdaresi açısından önem taşımaktadır.

GİRD finansal bilginin internet ortamında ve eş zamanlı olarak sunumuna olanak sağlayan, elektronik iletişime imkân tanıyan, standart bir dijital finansal raporlama dilidir. GİRD ile finansal raporlama sürecinde geleneksel veri kaynakları, satın alma emirleri, faturalar ve çeklerin yerini; elektronik mesajlar, elektronik formlar ve dosyalar almaktadır. GİRD ile finansal veri sisteme bir kez girildiğinde artık işlem süreçlerinden geçmiş olmakta ve istenilen finansal raporlama biçimine dönüştürülebilmektedir. Dolayısıyla ayrı kurumlar için farklı finansal raporlar kolaylıkla hazırlanabilmekte ve hızlı ve güvenilir bir şekilde ilgili kişi veya kuruma iletilebilmektedir. GİRD finansal veri üzerinde son derece detaylı araştırmalar yapılabilmesine ve veriler arası ilişkilerin ortaya konulabilmesine olanak sağlamakta ve bu yönüyle vergilendirmeye esas verinin şeffaflığını sağlamaktadır. GİRD ile vergilendirmeye yönelik olarak kurum ve kuruluşlar arasında oluşturulan veri köprüsünden ilişkili tüm taraflar fayda sağlayabilmektedir.

Gelir idaresinin kendi içerisinde ve ilişkili bulunduğu kurum ve kuruluşlarla kurumsal bilgi iletişiminin sağlanmasında GİRD kullanıcılarına çok zengin uygulamalar sunmaktadır. Özellikle denetim birimleri ile vergi daireleri arasındaki bilgi akışının süratli ve sağlıklı kılınması, ilgili kurum ve kuruluşlardan vergilendirmeye ilişkin anında bilgi taleplerinin karşılanması, gelir idaresince vergi denetim planlarının oluşturulması ve başarıyla uygulanmasında kolaylıklar sağlamaktadır. Ayrıca GİRD elektronik veri değişimi ve bütünleşik kurumsal bilginin sunumuna imkân sağlamakta ve kullanıcıların geleceğe yönelik kabiliyetlerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Böylelikle gelir idaresi geleceğe dönük stratejik vergi planlaması için uygun veri setini sağlayabilmekte, işletmeler de amaçlarına uygun olarak geleceğe yönelik planlarını en doğru ve güncel verilerle yapabilmektedirler.

Bir ülkede en iyi vergi yasaları yürürlükte olsa ve en iyi idari işleyiş sağlansa da etkin bir vergi denetimin olmayışı zaman içerisinde vergi sisteminin bekleneni vermemesine ve sistemin bozulmasına neden olabilmektedir. Çünkü vergi denetimi, vergi sisteminin sağlıklı bir şekilde işleminin güvencesidir. Zira mükellef, vergi denetiminin etkin ve yakalanma şansının yüksek olduğunu bildiği ölçüde, vergiye karşı yasal sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınmayacaktır. Dolayısıyla etkin bir vergi denetiminin sağlanması yolunda çağdaş denetim tekniklerinin kullanılması önem arz etmektedir. GİRD ile Gelir İdaresinde çağdaş denetim tekniklerinin kullanılabilmesi ve denetimin eş zamanlı olarak gerçekleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Çünkü GİRD inceleme elemanlarına son derece esnek çalışma yapısı ile vergilendirmeye esas veriye ulaşmak için uygun teknolojik alt yapıyı sunmaktadır. Vergi denetimlerinde inceleme elemanlarınca gerek vergi dairelerinden ve gerekse mükelleflerin kendilerinden talep edilen bilgilerin yanlış veya eksik gelmesi, bilgilerin zamanında gelmemesi, bilginin istenilen formatta olmayışı ve gelen bilginin tekrar sisteme girilme ihtiyacı duyulması gibi bilişim çağını yaşadığımız bu dönemde son derece gereksiz ve zahmetli işlemler GİRD uygulamaları ile ortadan kalkmaktadır.

Bugün çağdaş toplumlarının vergicilik anlayışı, teknolojiye meydana gelen hızlı değişikliklerle beraber gelişmektedir. Türk vergi idaresi de gelişmiş ülke uygulamalarına benzer şekilde yönetsel karar alma ve denetim süreçlerinde bilgi işlem teknolojilerinden faydalanmalıdır. Vergi idaresinde çağdaş enformasyon teknolojilerinin kullanımı hem vergi yönetimi için hem de vergi mükellefleri için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bilişim çağını yaşadığımız bu dönemde dünyada kullanımına başlanılan elektronik finansal raporlama yakın bir gelecekte yaygın bir şekilde kullanılacaktır. Özellikle GİRD'in vergi alanında yaygın bir şekilde kullanılacağı yönünde beklentiler ve istemler her geçen gün artmaktadır. Türkiye'nin bu düzenlemelere uzak kalmaması uluslar arası alanda söz sahibi bir devlet olmasının gerekliliğidir. Ayrıca Gelir İdaresinin kamu nezdinde üstlendiği ekonomik ve sosyal fonksiyonları yerine getirebilmesi açısından bu bir zorunluluktur. Dolayısıyla Gelir İdaresi, bilişim çağını yaşadığımız bu dönemde vergi inceleme elemanlarına denetimi arzu edilen düzeye çıkarabilmek ve denetimden beklenenin

sağlanabilmesi için gerekli teknolojik alt yapıyı sağlamak durumundadır. Bugün Türkiye’de vergi dairesi personelinin bilgisayar ihtiyacının karşılanamadığı ve mevcut bilgisayarların çok eski ve iş göremez halde olduğu, henüz denetim elemanlarının bilgisayar ihtiyaçlarının dahi yeni yeni karşılandığı Gelir İdaresinde, GİRD’e geçiş sürecinde atılacak daha çok adımın olduğu açıktır. Ancak çağdaş uygarlık düzeyinin yakalanmasını gerekli kılan uygulamaların Türkiye’de başlatılması gerekmektedir. Bu anlamda gerekli çalışmaların bir an önce başlanılmasında fayda vardır. Bu amaçlarla Türkiye’de ulusal veri raporlama sözlüğünün bir an önce oluşturularak GİRD tabanlı çalışan ulusal bir vergi sistemi programı oluşturulmalıdır. Finansal raporlamada GİRD’e geçiş sürecinde ilgili tarafların ve konun uzmanlarının katılımıyla öncelikle pilot bir taksonomi; Türkiye Muhasebe Standartları, Vergi Kanunları, Türk Ticaret Kanunu ve SPK düzenlemeleri esas alınarak oluşturulabilir. Bu amaçla muhasebe meslek örgütü temsilcileri, akademisyenler, finansal kurum temsilcileri, denetleyici ve düzenleyici kurum temsilcileri ve vergi idaresi temsilcileri bir araya gelerek standart bir GİRD sınıflandırma sistemi geliştirilebilir. Ayrıca konu ile ilgili seminerler düzenlenerek kamuoyunun bilgilendirilmesi sağlanmalı, üniversitelerde konunun eğitim çalışmaları başlatılmalıdır. Muhasebe meslek odalarınınca meslek mensuplarının konu ile ilgili eğitim çalışmalarına en kısa zamanda başlanmasında faydalar vardır. Uluslararası toplumun bir üyesi olmak ancak bu tür temel çağdaş yeniliklere uyum sürecinin kısa zamanda ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi ile mümkündür.

KAYNAKÇA

- Accelerating XBRL Adoption, An intelligent approach to business reporting, <http://www.whitepapers.zdnet.com/abstract.aspx?docid=285329> - 51k, 20.05.2008
- Matthew, BOVEE, Kay, NELSON, Rajendra P SRIVASTAVA and Miklos A, VASARHELYI, "Financial Reporting and Auditing Agent with Net Knowledge (FRAANK) and extensible Business Reporting Language (XBRL)", *Journal of Information Systems*, Vol. 19. No. 1, Spring 2005, pp. 19-41
- Matthew, BOVEE, Michael L. ETTREDGE, Rajendra P SRIVASTAVA and Miklos A VASARHELYI, "Does the Year 2000 XBRL Taxonomy Accomodate Current Business Financial-Reporting Practice?", *Journal of Information Systems*, Vol. 16, No. 2 Fall 2002, pp, 165-182
- Eric E COHEN, "Interactive Data and Tax Executive: Why Tax Standards Setters Are Pating Attention to XBRL," *Tax Executive*, 58, 3, May/Jun 2006, pp:196-205
- Rogeraan DEBRECENY, Glen L GRAY, "The Production And Use Of Semantically Rich Accounting Reports on the Internet : XML and XBRL", *International Journal Accounting Information Systems*, 1, 2001, ss:47-74
- Ashutosh DESHMUKH, "XBRL", *Communications of the Association for Information Systems*, Volume 13, 2004, pp:196-219
- Igor Best DEVEREAUX, vd., "ACORD & GIRD US: White Paper Excerpt XML Standards and the Insurance Value Chain", May 2004.
- Ufuk DOĞRUEK, "XBRL ve Finansal Raporlamann Geleceği" <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ufukdogruer/001>, 20.05.2008
- Turhan ENERĐİN, "Vergi Kaçakçılığı", Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Yayını, Rapor No:1, Ankara, 1964.
- Arthur S FELDMAN, "Breaking the Language Barrier with XBRL", 2006 s.3, <http://www.whitepapers.zdnet.co.uk/0,1000000651,260153525p,00.htm> - 92k, 20.05.2008.

- Sören HEITMANN and Annica OHLING, “Audit of the Future - An Analysis of the Impact of XBRL on Audit and Assurance” , International Accounting Master Thessis, Graduate Business School, Göteborg, 2006
- Charles HOFFMAN, Bryce PIPPERT and Phil WALENGA, “Whitepaper: The Business Case for XBRL”, August, 2005, [http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL .pdf](http://www.xml.coverpages.org/UBmatrixBusinessCaseForXBRL.pdf) ,20.05.2008
- Randolph P JOHNSTON, “A Tour of Tomorrow’s Technology” *Journal of Accountancy*, October 2005, ss:95-97
- Fehmi KARASIOĞLU ve Oya ERYİĞİT, “Finansal Raporlama ve GİRD (Genişletilebilir Kurumsal Raporlama Dili), *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Yıl:2005, C:10, S:2, ss:133-152
- Nazmi KARYAĞDI, Toplam Kalite Yönetimi ve Türk Vergi İdaresi <http://www.huk.gov.tr/kaliteyonetimi.html>, 02.09.2008
- Levent KOŞAN, “Geleceğin Finansal Raporlama Dili: XBRL”, *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMM Yayın Organı, Ağustos, Eylül, Ekim, Sayı: 77, 2006, ss:108-120
- Mark O’CONNER, “XBRL on the Rise”, *CMA Management*, 79; 7, Nov 2005,pp:16-17
- Mary H PHILLIPS, Tammy E BAHMARIZIARI and Robert G COLVAR, “Sixs Step To XBRL”, *Journal of Accountancy*, February, 2008, p:34, pp:34-38
- Ronald F PREMURROSO, Somnath BHATTACHARYA, “Do Early and Voluntary Filers of Financial Information in XBRL Format Signal Superior Corporate Governance and Operating Performance?”, *International Journal of Accounting Information Systems*, 9, 2008, pp:1–20
- Zabihollah REZAEI, Rick ELAM and Ahmad SHARBATOGHLIE, “Continuous Auditing: The Audit of The Future”, *Managerial Auditing Journal*, 16, 3, 2001, ss:150-158
- Rashmi MALHOTRA and Francis GARRITT, “Extensible Business Reporting Language: The Future of E-Commerce-Driven

Accounting, *International Journal of Business*, ISSN:1083-4346, 9 (1), 2004, ss. 59-82

Jim RICHARDS and Barry SMITH, “An Introduction to XBRL”, Working Paper, November 2004, http://www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1007570, 20.05.2008

Ryan Youngwon SHIN, “XBRL, Financial Reporting, and Auditing”, The CPA And The Computer, March 2003, <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2003/1203/dept/d126103.htm>, 20.05.2008

Software AG ve Rivet'ten Basel II'ye Uyum Çözümü, <http://www.turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=12554>, 20.05.2008

Alan TEIXEIRA, “Implications of XBRL –Financial Reporting Research Opportunities-, Version 3, May 2005, <http://www.springerlink.com/index/t62645n6h567p113.pdf>, 20.05.2008

Ömer Emre TOKEL ve Diğerleri. “Türkiye’de XBRL’ye Geçiş Sürecinin Yol Haritası”, *Active Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, 2007, ss:1-27

Süleyman UYAR, Bilgi teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri, <http://www.suleymanuyar.com.tr/yayinlar/k1.doc>, 03.09.2008

Süleyman UYAR ve Muhsin ÇELİK, “Finansal Raporlama Sürecinde Genişleyebilir İşletme Raporlama Dilinin (GİRD) Kullanılması”, Pamukkale Üniversitesi Bilgi Teknolojileri Kongresi IV Akademik Bilişim 2006, Denizli, 9-11 Şubat 2006. <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/98.doc>, 20.05.2008

Süleyman UYAR ve Muhsin ÇELİK, “Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Sürecinde Kullanılan Diller”, *Ege Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:6, Sayı:2, Temmuz 2006, ss:93-103

Miklos A VASARHELYI, “Financial Reporting in XBRL on the SEC’s EDGAR System: A Critique and Evaluation”, *Journal of Information Systems*, Vol. 19, No. 2, Fall 2005, pp: 191–210

Alfred WAGENHOFER, “Economic Consequences of Internet Financial Reporting”, *Schmalenbach Business Review*, Vol: 55, October 2003, pp:262-279

<http://msahin.home.anadolu.edu.tr/xbrl.mht>, 20.05.2008

<http://www.XBRL.org/AroundtheWorld>, 20.05.2008

http://www.makalem.com/Search/ArticleDetails.asp?bWhere=true&nARTICLE_id=3728, 20.05.2008

<http://www.vdd.org.tr>, 01.09.2008.